

# Chính phủ kiến tạo: Kinh nghiệm của Singapore, Hàn Quốc và Nhật Bản

Ngô Thị Mai Diên<sup>(\*)</sup>

**Tóm tắt:** Năm 2018 tiếp tục là “Năm Chính phủ kiến tạo” ở Việt Nam - một phương châm điều hành đất nước nhất quán của Chính phủ, thể hiện ở nhiều chiều cạnh: đủ năng lực, đủ minh bạch, đủ khả năng giải trình, tư duy tốt, tầm nhìn tốt, chính sách tốt, kế hoạch thực thi hiệu quả. Để xây dựng một “Chính phủ kiến tạo” đáp ứng đầy đủ các yêu cầu này, rất cần có sự tham khảo, học hỏi kinh nghiệm quốc tế. Bài viết trình bày kinh nghiệm xây dựng “Chính phủ kiến tạo” ở Singapore, Hàn Quốc và Nhật Bản; đúc rút một số bài học và đề xuất góp phần xây dựng “Chính phủ kiến tạo” ở Việt Nam.

**Từ khóa:** Chính phủ kiến tạo, Việt Nam, Singapore, Hàn Quốc, Nhật Bản

**Abstract:** 2018 continues to be “Year of tectonic government creation” in Vietnam - a consistent guideline of the government which is expressed in many ways including capability, transparency, accountability, good thinking, good vision and good policy as well as effective implementation plans. In order to build a tectonic government that fully satisfies these requirements, it's necessary to consult and learn from international experiences. The paper presents the experiences of constructing a tectonic government in Singapore, South Korea and Japan. Then, it draws some lessons and suggestions to build a tectonic government in Vietnam.

**Keywords:** Tectonic Government, Vietnam, Singapore, South Korea, Japan

## 1. Dẫn đề

“Kiến tạo” hiện là ưu tiên hàng đầu của chính phủ các nước trên thế giới nói chung và Chính phủ Việt Nam nói riêng, bởi lẽ một đất nước yếu trong “kiến tạo” thì sẽ rất khó để bắt kịp với nhịp phát triển toàn cầu. Thông điệp “Chính phủ kiến tạo” của Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc nêu ra từ năm 2017 được đánh giá là một thông

điệp có sức lay động, nhận được sự đánh giá cao ở trong nước và quốc tế (Hà Chính, 2017). Theo Thủ tướng, những điểm cốt yếu và từ khóa cần được nhấn mạnh trong nội hàm của “Chính phủ kiến tạo” bao gồm: là Chính phủ hành động, nói đi đôi với làm, đề cao trách nhiệm cá nhân; năng động hơn, có nhiều sáng kiến hơn, nghiên cứu thế giới nhiều hơn; chủ động chứ không bị động trong thiết kế chính sách và pháp luật; tạo môi trường kinh doanh thuận lợi; nâng cao chất lượng an sinh xã hội.

---

<sup>(\*)</sup> ThS., Viện Thông tin Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; Email: maidienissi@gmail.com.

Xây dựng “Chính phủ kiến tạo” ở Việt Nam hiện nay bên cạnh những thời cơ, thuận lợi thì cũng gặp không ít khó khăn, thách thức, và việc học hỏi, tham khảo kinh nghiệm quốc tế là một việc làm cần thiết. Việt Nam có thể: (i) học hỏi kinh nghiệm của Singapore trong việc xây dựng môi trường khởi nghiệp thuận lợi, bộ máy công chức viên chức minh bạch, không tham nhũng, và chính sách an sinh xã hội coi trọng lợi ích người dân; (ii) tham khảo mô hình tương tác, đối thoại hiệu quả giữa Chính phủ và người dân của Hàn Quốc thông qua các kênh truyền thông; và (iii) học hỏi nỗ lực của Nhật Bản trong việc khẳng định vai trò điều hành, giảm bớt sự can thiệp trực tiếp vào hoạt động kinh tế của Chính phủ, tinh gọn bộ máy hành chính và xây dựng hệ thống công chức chuyên nghiệp.

## 2. Kinh nghiệm xây dựng “Chính phủ kiến tạo” của Singapore

Singapore là quốc đảo nhỏ luôn được xếp trong nhóm 10 quốc gia sáng tạo nhất thế giới, chỉ sau những quốc gia như Anh và Hoa Kỳ. Chỉ số đổi mới sáng tạo toàn cầu của Singapore luôn ở mức 90% và nước này sở hữu hệ sinh thái khởi nghiệp sôi động bậc nhất khu vực với tổng số hơn 42.000 startup<sup>(\*)</sup>, trong đó có 5.200 startup công nghệ. Trung tâm công nghệ JTC LaunchPad @ One-North hiện có 6 tòa nhà là trụ sở của khoảng 750 startup. Từ năm 2010, trong nỗ lực đưa Singapore sớm trở thành một trung tâm kiến tạo, đổi

mới và một quốc gia thông minh, Chính phủ nước này đã khởi động Chương trình *Technology Incubation Scheme* cung cấp tới 85% tổng vốn đầu tư vào các startup (Ngọc Đỗ, 2016). Singapore luôn góp mặt trong nhóm các quốc gia có môi trường kinh doanh hoàn hảo nhất, là điểm đến lý tưởng cho các doanh nhân tiềm năng. Một công ty mới có thể được thành lập trong vài giờ, bản quyền sở hữu trí tuệ được tôn trọng và luật pháp minh bạch. Điều kiện sở hữu visa dành cho các cá nhân có ý định thành lập doanh nghiệp tại Singapore, quy định vay tiền học tập tại các trường công lập nổi tiếng dành cho các sinh viên nước ngoài đều không quá khắt khe, thủ tục hành chính nhanh gọn.

Theo Steve Leonard, Giám đốc điều hành *SGInnovate*, một cơ quan Chính phủ có nhiệm vụ hỗ trợ các doanh nhân kiến tạo, hành động là không bao giờ ở yên một chỗ, không thể ở mãi trong một vòng giới hạn; bạn chỉ có thể ở một trong hai trạng thái, tiến lên hoặc thụt lùi so với người khác. Các nhà lãnh đạo Singapore nhận thức rõ sự cần thiết phải liên tục kiến tạo, đổi mới và chấp nhận rủi ro. Năm 2016, Chính phủ nước này đã cam kết dành 19 tỷ Đô la Singapore (13,6 tỷ USD) để hỗ trợ nghiên cứu và phát triển trong giai đoạn 5 năm tiếp theo. Chính phủ cũng thông cáo, trong 5 năm 2016-2021, hơn 100 triệu Đô la Singapore sẽ được đầu tư vào những nỗ lực trong lĩnh vực trí tuệ nhân tạo - hiện vẫn đang ở giai đoạn thử nghiệm (Thiên Hương, 2017).

Từ năm 2013, Thủ tướng Singapore Lý Hiển Long đã công bố một loạt thay đổi trong chính sách xây dựng đất nước của Chính phủ.

*Thứ nhất* là tăng cường mạng lưới an sinh xã hội, mở rộng ba hệ thống bảo hiểm y

(\*) Có nhiều định nghĩa, cách hiểu khác nhau về “startup”. Trong bài viết này, “startup” được hiểu là các công ty khởi nghiệp: được cấp vốn bởi chính những sáng lập viên nhằm phát triển sản phẩm và dịch vụ mà họ lựa chọn đầu tư, được thiết kế để tăng trưởng không giới hạn và nhanh nhất có thể, và đang ở trong giai đoạn đầu của quá trình hoạt động.

tế cơ bản giá thấp, được gọi là MediShield, hỗ trợ những người phải đối mặt với bệnh kinh niên hoặc bệnh hiểm nghèo. Chính phủ cung cấp mạng lưới an toàn xã hội và y tế (Medifund) cho những người thật sự nghèo khó, đảm bảo không ai bị tước đi quyền được chăm sóc sức khỏe thiết yếu của mình.

*Thứ hai*, Chính phủ nỗ lực tạo điều kiện cho người dân được thụ hưởng một cách công bằng những thành quả của quốc gia, chú trọng mở rộng chính sách hỗ trợ các hộ gia đình mua nhà ở. Singapore là một trong những trường hợp điển hình thành công trong chính sách cho vay phát triển nhà ở xã hội, tạo cơ hội tốt cho người dân có thể tìm cho chính mình điều kiện sống phù hợp nhất.

*Thứ ba*, Singapore hiện là quốc gia có mức lương cao nhất nhì thế giới dành cho công chức, kèm theo nhiều chế độ đãi ngộ khác ngoài lương và phụ cấp cơ bản, góp phần đảm bảo năng lực hoạt động của bộ máy công chức, thu hút và giữ chân được nhiều người hiền tài. Bên cạnh việc trả lương cao, Singapore kết hợp xây dựng hệ thống luật giám sát, đánh giá công chức chặt chẽ, hiệu quả, thực chất theo “bốn không”: không cần, không thể, không muốn và không dám tham nhũng (Thúy Hằng, 2013).

### **3. Kinh nghiệm xây dựng “Chính phủ kiến tạo” của Hàn Quốc**

Mọi nỗ lực vận hành của “Chính phủ kiến tạo” đều hướng đích nhân dân, gắn kết mật thiết với người dân, đồng thời thúc đẩy người dân nói lên nguyện vọng của mình, tham gia vào quá trình đưa ra ý kiến, khiến họ trở thành lực lượng định hình các chính sách mới, đóng góp giải pháp kiến tạo đổi mới với các vấn đề của đất nước. Để có thể làm được điều này, hãy tham khảo kinh nghiệm

tăng cường sự tương tác giữa Chính phủ và người dân của Hàn Quốc.

Để hiện thực hóa giá trị cốt lõi của mô hình đối thoại hai chiều giữa Chính phủ và người dân - “sự công khai” và “sự tham gia”, Chính phủ Hàn Quốc đã công khai quá trình xây dựng chính sách và thông tin tới người dân thông qua các kênh truyền thông cả trực tiếp và trực tuyến: diễn đàn tham vấn, website, phát thanh, truyền hình, biển quảng cáo. Phản hồi của người dân qua đó sẽ được tiếp nhận và thu thập. Các kênh truyền thông được sử dụng liên tục trong chu trình chính sách: hoạch định, thực thi và đánh giá (Nguyễn Xuân Phong, 2016).

Chiến lược sử dụng truyền thông để tăng cường sự tham gia của người dân nhân mạnh: người dân là một đối tác quan trọng trong việc cùng tìm ra giải pháp của vấn đề; là lực lượng có vai trò trọng yếu trong việc hoạch định các chính sách và chương trình hành động mới của Chính phủ; Chính phủ phải biết lắng nghe người dân thông qua các kênh truyền thông, để sẵn sàng hợp tác cùng họ, tạo điều kiện thuận lợi cho họ bày tỏ ý kiến, nêu sáng kiến.

Chính quyền Seoul thiết lập: (i) Đội lắng nghe tích cực chịu trách nhiệm lắng nghe trực tiếp ý kiến của người dân, đảm bảo cung cấp tin tức từ chính quyền đến người dân và ngược lại. (ii) Trung tâm truyền thông xã hội giữ vai trò tổng hợp và điều phối thông tin phản hồi của người dân thông qua gần 50 tài khoản dịch vụ mạng xã hội khác nhau, trong đó có Twitter, Facebook. (iii) Diễn đàn Cheongchek (được ghép từ hai từ tiếng Hàn là “lắng nghe” - “chính sách”) được tổ chức ở Tòa thị chính thành phố trung bình mỗi tuần một lần, thời lượng khoảng 100 phút, được phát thanh rộng rãi trên trang Live Soeul, Twitter, Facebook của chính quyền

thành phố. Diễn đàn bao gồm nhiều chủ đề đa dạng, trong đó có giáo dục, phúc lợi, vô gia cư, y tế... Thị trưởng thành phố sẽ lắng nghe ý kiến, đề xuất của người dân và chia sẻ suy nghĩ của mình ở cuối diễn đàn. Khi diễn đàn kết thúc, Đội lắng nghe tích cực tập hợp các đề xuất và thành lập một ủy ban bao gồm các công chức thành phố ở các phòng ban hữu quan, đại diện các tổ chức xã hội và các chuyên gia để cùng nghiên cứu, luận bàn cho đến khi các khuyến nghị của người dân được hiện thực hóa. (iv) Văn phòng Thị trưởng di động hoạt động với hai hình thức: Văn phòng Thị trưởng di động cho các quận trong thành phố Seoul và cho các vấn đề được lựa chọn. Chương trình sử dụng hệ thống truyền thông đa kênh như Diễn đàn Cheong-cheek xuyên suốt quá trình hoạt động, được phát thanh trực tiếp thông qua website “Văn phòng Thị trưởng di động trực tuyến” và được cập nhật trên các trang Twitter và Facebook. Sau khi kết thúc chương trình, một ủy ban mới gồm lãnh đạo các đơn vị trực thuộc thành phố và đại diện người dân sẽ được thành lập để thực thi các quyết định đã được thông qua (Trần Minh Hoa, 2017).

Trong xã hội hiện nay, vấn đề dân chủ đang được chú trọng và là đòi hỏi tất yếu của một chế độ tiên tiến, nên quyền tiếp cận thông tin, hiểu biết chính sách của người dân là chính đáng. Vấn đề cần đặt ra ở đây là truyền thông như thế nào để phù hợp với đối tượng trong bối cảnh thông tin đa chiều, phương tiện truyền thông đa dạng, trình độ dân trí ngày càng cao. Việc truyền thông của Chính phủ thực chất là đề xuất ý chí của Chính phủ, của Nhà nước với nhân dân, là xin ý kiến của nhân dân, để góp phần làm cho niềm tin giữa nhân dân và Chính phủ được thiết lập, duy trì, phòng tránh tác

động truyền thông của các nhóm lợi ích, các thế lực phản động.

#### **4. Kinh nghiệm xây dựng “Chính phủ kiến tạo” của Nhật Bản**

Xuất phát từ thành quả nghiên cứu về sự phát triển thần kỳ của kinh tế Nhật Bản giai đoạn 1951-1973, nhà nghiên cứu Chalmers Johnson (Giáo sư Đại học California, Mỹ) đã đưa ra thuật ngữ “Chính phủ kiến tạo phát triển” (Developmental Government) từ năm 1982. Đó là Chính phủ nằm giữa hai mô hình Chính phủ điển hình của thời kỳ này (Chính phủ điều hành ở các nước theo mô hình kinh tế thị trường tự do và Chính phủ kế hoạch hóa tập trung quan liêu ở các nước phủ nhận vai trò của kinh tế thị trường) (Johnson, 1982). Điểm nhấn của mô hình “Chính phủ kiến tạo phát triển” là coi trọng vai trò của thị trường, nhưng không tuyệt đối hóa mà là Nhà nước chủ động, tích cực can thiệp hợp lý để định hướng thị trường. Nhìn lại Chính phủ của Thủ tướng Ikeda Hayato của Nhật Bản (1960-1964) - một trong ba “Chính phủ kiến tạo” điển hình của châu Á, “Chính phủ kiến tạo phát triển” có 5 đặc điểm lớn: có đội ngũ lãnh đạo đủ tầm nắm quyền điều hành, chủ động cải cách mạnh mẽ; có chủ thuyết phát triển mới, khoa học; có cách thức mới để thực hiện chủ thuyết phát triển; quá trình thực thi chủ thuyết phát triển phải tận dụng được các nguồn lực; nhận được sự hưởng ứng nhiệt thành của doanh nghiệp và người dân (Nguyễn Thị Thu Hòa, Vũ Thị Loan, 2018).

Kinh nghiệm của Nhật Bản trong việc xây dựng “Chính phủ kiến tạo” được thể hiện ở những nỗ lực sau đây (Trịnh Quốc Toàn, Vũ Công Giao, 2017):

*Trước hết* là xác định rõ vai trò điều hành của Chính phủ trong nền kinh tế và trong quản lý nhà nước. Chính phủ tập trung vào các hoạt động mang tính chất vĩ

mô, bao gồm hoạch định chính sách, lập định và công bố các kế hoạch, chiến lược, chương trình phát triển kinh tế dài hạn; ban hành Luật Thúc đẩy phân cấp quản lý và Luật Chính quyền địa phương tự trị để giảm bớt gánh nặng quản lý.

*Thứ hai*, tinh gọn bộ máy hành chính, khiến cho bộ máy này hoạt động hiệu lực, hiệu quả và tiết kiệm thông qua nhiều cuộc cải cách hành chính; tiến hành phân chia hai hệ thống cơ quan: cơ quan ban hành chính sách và cơ quan thực thi chính sách; xây dựng cơ chế tự chủ của các cơ quan không dựa trên tiêu chí lợi nhuận mà dựa trên tiêu chí hiệu quả; ban hành Luật Đánh giá chính sách và thành lập Ủy ban Đánh giá chính sách.

*Thứ ba*, giảm bớt sự can thiệp trực tiếp của Chính phủ vào nền kinh tế thông qua việc đẩy mạnh tư nhân hóa, cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước, chuyển giao công nghệ từ khu vực công sang khu vực tư. Vai trò của Chính phủ và các cơ quan trực thuộc được thay đổi thông qua việc thành lập các tổ chức độc lập với bộ máy hành chính: các viện nghiên cứu, cơ quan kiểm định, đăng kiểm. Bộ máy hành chính sẽ không trực tiếp thực thi chính sách mà chuyển sang hình thức hợp tác công tư với các tổ chức độc lập này.

Để giảm bớt gánh nặng của Chính phủ trong việc cung cấp dịch vụ công, Nhật Bản đã nỗ lực thúc đẩy, cổ vũ sự tham gia của các tổ chức tư nhân, các tổ chức xã hội. Luật thúc đẩy các hoạt động phi lợi nhuận được ban hành, đảm bảo địa vị pháp lý của người dân và các tổ chức tình nguyện trong việc thực hiện các hoạt động phi lợi nhuận. Các tổ chức phi lợi nhuận ở Nhật Bản đã tăng lên đáng kể và thực hiện hoạt động đa dạng trong nhiều lĩnh vực khác nhau như y tế, bảo hiểm, giáo dục, môi trường...

*Thứ tư*, xây dựng hệ thống công chức chuyên nghiệp thông qua chế độ trọng dụng nhân tài; ban hành luật quy định về Đạo đức công vụ quốc gia. Cơ quan Nhân sự quốc gia chịu trách nhiệm tuyển dụng công chức thông qua hình thức thi tuyển cạnh tranh, chú trọng việc kiểm tra, đánh giá năng lực ứng dụng, khả năng tư duy logic, nhân cách, thái độ công tác.

*Thứ năm*, nỗ lực xây dựng hệ thống chính sách và pháp luật thống nhất, toàn diện của Nhật Bản được thể hiện ở việc quy định cho Tòa án tối cao có thẩm quyền xem xét tính hợp hiến, hợp pháp của các văn bản do Chính phủ, cơ quan hành pháp ban hành. Để đảm bảo chất lượng của các văn bản pháp luật do cơ quan hành pháp ban hành, hạn chế các văn bản vi hiến, trái pháp luật, Nhật Bản đã thành lập Văn phòng Pháp chế của Chính phủ, có tư cách độc lập để kiểm tra tính hợp pháp, hợp hiến của các dự thảo luật, các nghị quyết.

## **5. Một số đề xuất góp phần xây dựng “Chính phủ kiến tạo” ở Việt Nam**

Từ cách tiếp cận nội hàm thông điệp “Chính phủ kiến tạo” của Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc, từ thực tiễn phát triển các mô hình “Chính phủ kiến tạo” của Singapore, Hàn Quốc và Nhật Bản, tham khảo ý kiến của các chuyên gia trong và ngoài nước, để hiện thực hóa vai trò “kiến tạo” của Chính phủ, Việt Nam cần:

*Một là* nghiên cứu quan điểm của Hồ Chí Minh về chính phủ liêm khiết, kiến thiết, một lòng vì nước vì dân; thực hiện tốt công tác tư tưởng, tạo sự chuyển biến hướng đích đồng thuận, thống nhất trong quan điểm và nhận thức của đội ngũ cán bộ và người dân về “Chính phủ kiến tạo”, về mục đích, ý nghĩa, chủ trương, đường lối, phương châm điều hành đất nước của Chính phủ... với tính cách là nền móng

vững chắc cho việc xây dựng “Chính phủ kiến tạo” (Bùi Đình Phong, 2018).

*Hai là tái sắp xếp, tinh gọn bộ máy hành chính; coi trọng hiền tài, đặc biệt là đội ngũ trí thức tinh hoa; xây dựng, kiện toàn đội ngũ cán bộ có phẩm chất đạo đức chính trị, có bản lĩnh chính trị, năng lực trí tuệ, có trình độ văn hóa, chuyên môn, có phương pháp làm việc khoa học, chuyên nghiệp... với tính cách là cốt tủy của “Chính phủ kiến tạo”* (Lê Quốc Lý, 2017).

*Ba là đổi mới mô hình quản lý từ kiểm soát sang giám sát. Thay vì đóng vai trò “người làm kinh tế” lớn nhất, là doanh nghiệp khổng lồ trong xã hội, Chính phủ sẽ đóng vai trò “nhà kiến tạo”, là người tạo sân chơi bình đẳng cho các doanh nghiệp thuộc mọi loại hình sở hữu, định hướng phát triển các lĩnh vực ưu tiên, có khả năng cạnh tranh cao thông qua các nguồn lực kinh tế Nhà nước, hướng tới tăng trưởng kinh tế xanh.*

*Bốn là thể chế hóa khung khổ chính sách vĩ mô, hướng tới thiết lập môi trường kinh tế vĩ mô lành mạnh, thông thoáng và ổn định; dứt khoát cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước trong các lĩnh vực kinh doanh mà doanh nghiệp tư nhân có thể đảm đương; xây dựng hệ thống luật pháp có tính kiến tạo; tăng cường sự tham gia, khởi nghiệp và cạnh tranh của khu vực kinh tế tư nhân, coi khu vực kinh tế tư nhân và cơ chế thị trường là động lực chính của nền kinh tế phát triển.*

*Năm là tạo điều kiện để người dân và các tổ chức xã hội tham gia tích cực vào quá trình ra quyết định; xem xét ban hành Luật Tiếp cận thông tin, nâng cao khả năng tiếp cận thông tin chính xác và kịp thời của người dân; nâng cao tính độc lập của truyền thông, tăng cường cơ chế truy cứu trách nhiệm dân sự thay vì hình sự hóa để cải*

thiện chất lượng thông tin, nâng cao tính xây dựng của truyền thông.

*Sáu là phát triển đồng bộ “Chính phủ kiến tạo” với các cơ quan lập pháp và tư pháp; kết hợp chặt chẽ xây dựng “Chính phủ kiến tạo” với xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa - hai mô hình tương thích, bổ sung, hoàn thiện lẫn nhau, đều hướng tới “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”* (Nguyễn Văn Chiếu, 2017).

## 6. Kết luận

Lý luận và thực tiễn các “Chính phủ kiến tạo” trên thế giới có ý nghĩa tham khảo đối với việc xây dựng “Chính phủ kiến tạo” ở Việt Nam. Các mô hình này không nhất thành bất biến mà có sự vận động, phát triển; ở mỗi nước, mỗi giai đoạn lại có những đặc điểm khác nhau. Chúng ta cần kế thừa có chọn lọc các giá trị đương đại của các mô hình “Chính phủ kiến tạo” trên thế giới cho phù hợp với điều kiện cụ thể ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay □

## Tài liệu tham khảo

1. Hà Chính (2017), *Điểm khác biệt của Chính phủ kiến tạo*, <http://thutuong.chinhphu.vn/Home/Diem-khac-biet-cua-Chinh-phu-kien-tao/201711/27340.vgp>, ngày 20/11/2017.
2. Nguyễn Văn Chiếu (2017), “Nhà nước kiến tạo phát triển trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam”, *Tạp chí Cộng sản*, số 129
3. Lý Quang Diệu; Phạm Viêm Phương, Huỳnh Văn Thành d. (2017), *Hồi ký Lý Quang Diệu*, Nxb. Thế giới.
4. Ngọc Đỗ (2016), *Singapore trở thành trung tâm sáng tạo và khởi nghiệp như thế nào*, <http://genk.vn/tu-mot-quoc-gia-te-nhat-singapore-da-tro-thanh-cong>

- vien-startup-ky-thu-nhu-the-nao-2016 1217010839189.chn, 17/12/2016.
5. Thúy Hằng (2013), *Ba bước ngoặt mới của Singapore*, <https://baomoi.com/3-buoc-ngoat-moi-cua-singapore/c/11783612.epi>, ngày 25/8/2013.
  6. Trần Minh Hoa (2017), “Mô hình đa dạng hóa các kênh truyền thông nhằm tăng cường tương tác giữa cơ quan quản lý và người dân của chính quyền thành phố Seoul”, *Tạp chí Lý luận chính trị và truyền thông*, số 3.
  7. Nguyễn Thị Thu Hòa, Vũ Thị Loan (2018), *Mô hình chính phủ kiến tạo - cách tiếp cận từ thế giới đến Việt Nam*, <http://tcnn.vn/news/detail/41236/Mo-hinh-chinh-phu-kien-tao-cach-tiep-can-tu-the-gioi-den-Viet-Nam.html>, ngày 4/10/2018
  8. Hoàng Thị Hoài Hương (2018), “Xây dựng chính phủ kiến tạo, liên chính trong xây dựng nền hành chính nhà nước phát triển”, *Tạp chí Quản lý Nhà nước*, số 267.
  9. Thiên Hương (2017), *Bài học từ Singapore: Đổi mới hay là chết*, <http://theleader.vn/bai-hoc-tu-singapore-doi-moi-hay-la-chet-20170510160628173.htm>, ngày 11/5/2017.
  10. Johnson, C. (1982), *MITI and the Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925-1975*, Stanford University Press, <http://faculty.arts.ubc.ca>.
  11. Lê Quốc Lý (2017), “Xây dựng Chính phủ kiến tạo - Thời cơ và thách thức đối với Việt Nam”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, số 4.
  12. Bùi Đình Phong (2018), “Từ Chính phủ kiến thiết Hồ Chí Minh đến chính phủ kiến tạo hiện nay”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, số 1.
  13. Nguyễn Xuân Phong (2016), “Truyền thông chính sách của Chính phủ Hàn Quốc qua lăng kính Việt Nam”, Hội thảo khoa học quốc tế *Truyền thông chính sách - Kinh nghiệm Việt Nam và Hàn Quốc*, Học viện Báo chí & Tuyên truyền, Báo Đại biểu Nhân dân và Cơ quan hợp tác quốc tế Hàn Quốc (KOICA) đồng tổ chức, Hà Nội, ngày 1/11/2016.
  14. Trịnh Quốc Toàn, Vũ Công Giao (ch.b., 2017), *Nhà nước kiến tạo phát triển: Lý luận, thực tiễn trên thế giới và ở Việt Nam*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội.